

Píseň, její proměny po staletí

Anotace Prezentace seznámí žáky se vznikem a vývojem písně v souvislostech s rozvojem celosvětové kultury. Během prezentace naváže na znalosti z jiných předmětů a zopakují znalosti z předchozích ročníků. Nově získané informace si zopakují zábavnou formou.

Jazyk Čeština

Očekávaný výstup

Žák se orientuje ve vývoji písně; uvědomuje si, že v současné mediální době si svůj život bez ní nedokáže představit.

Základní škola a Mateřská škola, Otínice, okres Vyškov

Mgr. Drahomíra Floriánová

Číslo a název klíčové aktivity: III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Interní číslo: **VY_32_INOVACE_HV.DF.6.13**

Píseň

- **Píseň, písnička** případně **popěvek**, je jeden ze základních typů hudebního projevu.
- Písničky jsou spojením **melodie** s **textem**.
- Písnička může být ryze **vokální** (zpívaná), nebo může mít **nástrojový doprovod**, může být zpívána **jednotlivcem (sólistou)** nebo **více zpěváky** (obvykle pak hovoříme o **sboru**).
- V lidové či slangové mluvě se pro pojem píseň/písnička zejména v soudobé populární hudbě vžilo také původní anglické slovo **song**.

Starověký Egypt –
Harfeníkova píseň

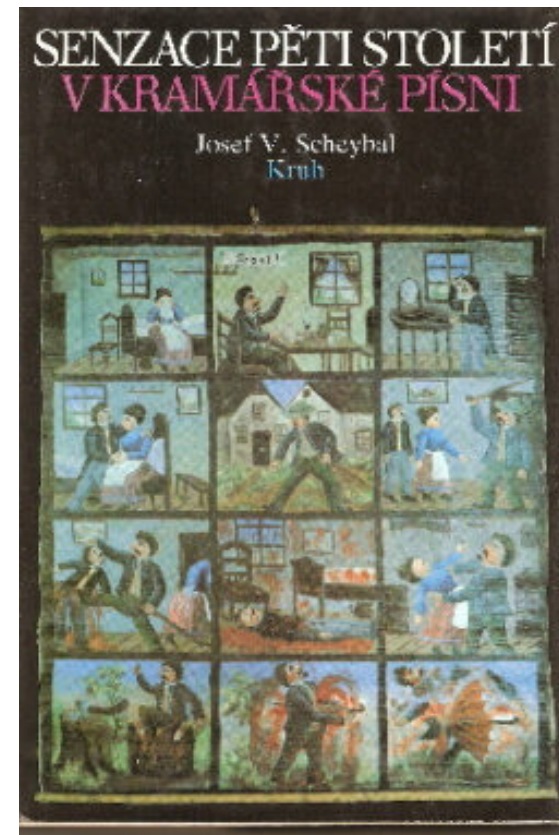

Rozdělení písní

- podle **původu** se rozeznává píseň **lidová** a **umělá**
- podle **funkce** píseň **světská** a **duchovní**
- v **zábavné hudbě** píseň **taneční**
- podle **prostředí** píseň **dělnická, kramářská, pracovní** a **společenská**

Píseň O Rolandovi

Historie umělé písničky

- **Umělé písničky** jsou ty písně, u kterých je znám **autor**.
- V evropské hudbě se umělé písničky objevily např. ve 14. a 15. století v podobě zpěvu tzv. **truvérů** a **minnesengerů**. Byli to muzikanti vandrující od města k městu s loutnou na zádech. Zpívali nejčastěji různé **balady** či **madrigaly**.
- **Balada** je píseň s ponurým, tragickým dějem a zejména koncem.
- **Madrigal** je poměrně jednoduchá, většinou jednohlasá nebo dvouhlasá píseň doprovázená strunnými nástroji.
- Blízko písni tak, jak ji známe, měla jednoduchá jednohlasá píseň s doprovodem světského obsahu zvaná **canzonetta** ze 17. století.
- Velký rozmach tvorby umělých písní nastal v období **hudebního romantismu** v 19. století.
- V jednotlivých zemích pak vznikaly osobité hudební styly (např. **francouzský šanson** či **americká country hudba** apod.).

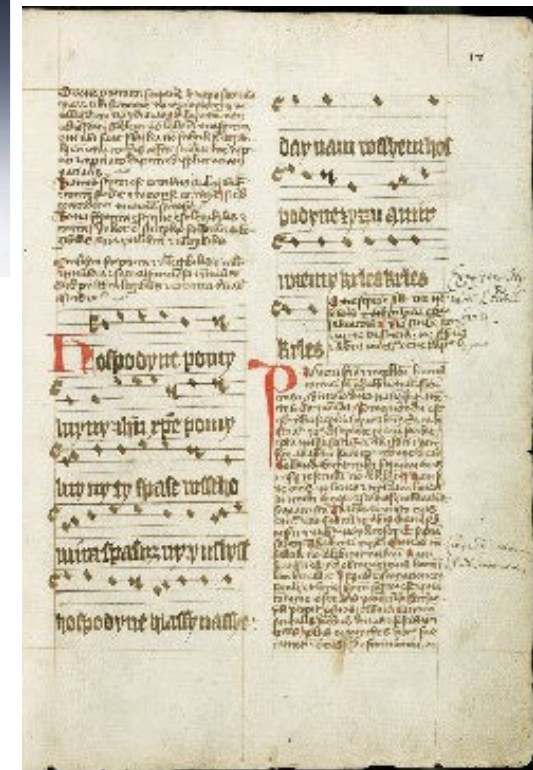

Nejstarší hudební památky

- ❑ **Seikilova píseň** je první hudební památka z dob starého Řecka.
- ❑ Její notový zápis byl vytesán do náhrobního kamene.
- ❑ Jedná se o jednoduchou píseň s notací, jednoduché tóny jsou označeny písmeny íónské abecedy.
- ❑ **Hospodine, pomiluj ny** je nejstarší známou českou duchovní písní.
- ❑ Vznikla zřejmě na přelomu 10. a 11. století.
- ❑ Jedná se o chorál jednoduché formy s 8 verši, bez rýmu a strofického členění.
- ❑ Společně se Svatováclavským chorálem patřila k prvním českým národním hymnám.

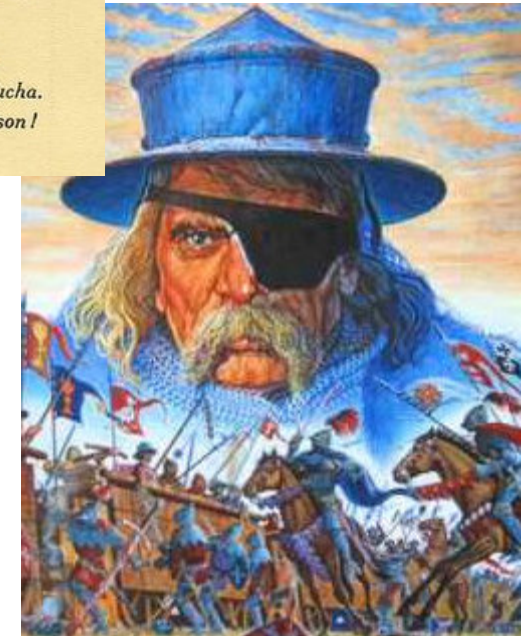
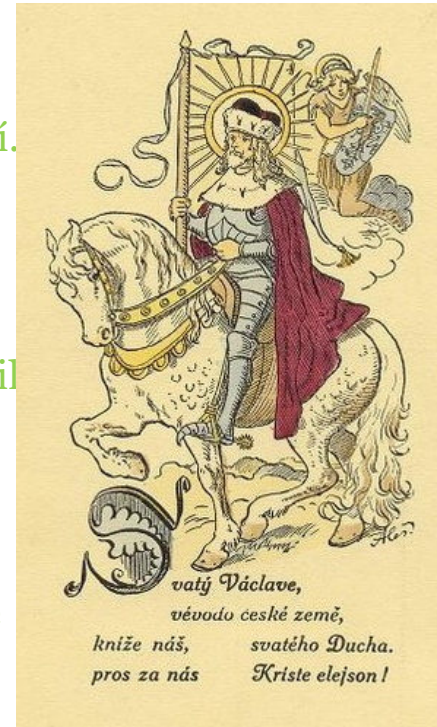
Stéla se Seikilovou písní

Traktát Jana z Holešova o písni "Hospodine, pomiluj ny". (Opis ze 14. století.)

Další naše hudební památky

- **Svatováclavský chorál** je česká církevní hymna, jejíž kořeny sahají patrně až do 12. století.
- Původně měla tři pětiřádkové sloky neumělých, sdružených rýmů, ukončené refrénem „Kyrie eleison“.
- Obsahem byla prostá modlitba ke sv. Václavovi, vévodovi a patronovi české země, aby se přimluvil za svůj národ u Boha, pomohl mu od příkoří a zajistil mu spasení.
- **Ktož jsú boží bojovníci** je jeden z nejznámějších chorálů husitské doby, kterému je někdy připisována funkce jejich husitské hymny.
- **Husitský chorál** má v sobě značnou dávku vlastenectví, národní identifikace a boje proti utiskovatelům.
- Autor i historie vzniku nejsou objasněny. V roce 1872 byl nalezen v objeveném tzv. **Jistebnickém kancionálu**.

První milostné písně

- Vedle písní duchovních bylo ve 14. století množství **písní světských**, jež se vyznačovaly zvláštním tvarem slov a hudebním rytmem.
- Ale z těchto písní se **zachovaly** pouze nepatrné úryvky.
- Zlomek milostné písně Staročeské „**Jižť mne vše radost ostává**“ i s nápěvem se zachoval v rukopise ze 14. století. Jeho skladatelem je žák Závaš, ale nápěv je zřejmě podle zápisu starší.
- Mimo to se zachovaly ze 14. století nápěvy národních písní počínajících slovy: „**Dřevo se listem odívá, slavíček v keřku zpívá**“ a „**Andělíčku rozkochaný, nade všecky převýborný**“.
- Vzácným zbytkem národního básnictví je milostná píseň „**Otep mirhy mněť můj milý**“, která byla složena v 15. století. Zachovala se i s nápěvem v knihovně Vyšebrodského kláštera. Je napsána notami „chorálními na čtyřech přímkách, složena jest ze tří částí a předčí jadrnou, svěží melodií a poetickým obsahem“.

Hudební romantismus

- Velká obliba písní a proto rozvoj jejich tvorby nastal koncem 18. a začátkem 19. století v období **romantismu**.
- Jednou z nejznámějších písní této doby je píseň **Pstruh** rakouského skladatele **Franze Schuberta**. Napsal jich více než 600. Byl velmi chudý a většinu svého díla nikdy neslyšel.
- Z jeho hudby vyzařuje klid a pohoda, je plná citu.
- Slova písně Pstruh přeložila slavná česká sopranistka té doby **Ema Destinová**.
- Ve 20 letech byla sice odmítnuta v Národním divadle v Praze, svou kariéru však úspěšně zahájila v témže roce v Berlíně. Po deseti letech získala angažmá v Metropolitní opeře v New Yorku, kde zpívala například po boku vynikajícího italského tenoristy **Enrica Caruza**.

Franz Schubert

Další dělení písní

- **Písně prokomponované**
 - tvoří jeden celek (např. píseň Pstruh)
 - každá sloka je zhudebněna jinak
 - doprovod píseň zvukomalebně provází
- **Písně strofické**
 - užívají tutéž melodii pro všechny sloky (strofy)
 - řadí se mezi ně písně lidové i umělé
 - patří sem většina písní

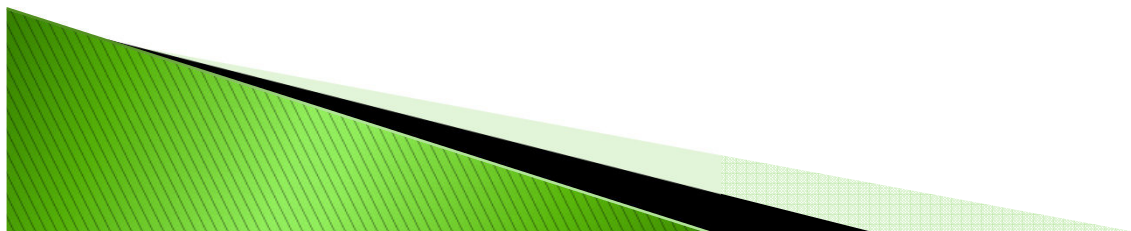
Ema Destinnová,
vlastním jménem Emilie Kittlová

Od romantismu po současnost

- Mnoho skladatelů vážné hudby často komponovalo písně jako další skladbu.
- Vycházeli často z lidové hudby.
- Mezi našimi skladateli to byli např.:
 - Bedřich Smetana – Večerní písně
 - Antonín Dvořák – Moravské dvojzpěvy, Biblické písně
 - Leoš Janáček – Slezské písně, Ukvalské písně

- Ve 20. století se stala píseň nejužívanějším hudebním dílem.
- Písně vznikaly v nejrůznějších podobách:
 - jazzové
 - trampské
 - folkové
 - rockové atd.

Zkouška paměti - doplň

- Písnička může být ryze, nebo může mít, může být zpívána jednotlivcem (.....) nebo(obvykle pak hovoříme o sboru).
Podle původu se rozeznává píseňa podle funkce píseň světská a
V evropské hudbě se umělé písničky objevily např. ve 14. a 15. století v podobě zpěvu tzv. truverů a minnesengerů.
..... je první hudební památka z dob starého Řecka.
Nejstarší známou českou duchovní písní je chorál
..... je česká církevní hymna, jejíž kořeny sahají patrně až do 12. století.
Husitský chorál Ktož jsú boží bojovníci byl v roce 1872 nalezen v objeveném
Mimo to se zachovaly ze 14. století nápěvy národních písní počínajících slovy: „Dřevo se listem odívá, slavíček v keřku zpívá“ a „....., nade všecky převýborný“.
Jednou z nejznámějších písní této doby je píseň Pstruh rakouského skladatele
Slova písně Pstruh přeložila slavná česká sopranistka té doby
Dále se písně dělí na a strofické.
Ve 20. století vznikaly písně: jazzové,, folkové atd.

vokální (zpívaná), Jistebnickém kancionálu, truverů, Hospodine, pomiluj ny, sólistou, lidová a umělá, Seikilova píseň, nástrojový doprovod, trampské, Franze Schuberta, duchovní, prokomponované, Andělíčku rozkochaný, Svatováclavský chorál, Ema Destinová, více zpěváky,

Zdroje

- <http://www.egyptologie.cz/1593/harfenikova-pisen/harfenikova-pisen.29.1.2013>
- <http://hvzsklausova.webnode.cz/a8-trida.29.1.2013>
- <http://leccos.com/index.php/clanky/pisen.29.1.2013>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/P%C3%ADse%C5%88.29.1.2013>
- <http://tracker.cctorrent.net/torrent/pisen-o-rolandovi-778-la-chanson-de-roland-2011-tvrip/202378.29.1.2013>
- http://www.google.cz/search?hl=cs&site=img&tbm=isch&source=hp&biw=1478&bih=833&q=Kram%C3%A1%C5%99sk%C3%A1+p%C3%ADse%C5%88&ok=Kram%C3%A1%C5%99sk%C3%A1+p%C3%ADse%C5%88&gs_l=img.12..0j0i24l3.2987.10039.0.13246.15.7.0.8.8.0.79.516.7.7.0...0.0...1ac.1.eO3fCYejl8w#imgrc=FRPe3236jN4r6M%3A%3BYnAzROc8B_Cw-M%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.antikvariaturkostela.cz%252Ffiles%252Fskenovat0021.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.antikvariaturkostela.cz%252F%253F31%252Cschejbal-josef-v--senzace-peti-stoleti-v-kramarske-pisni%3B250%3B382.29.1.2013
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Hospodine_pomiluj_ny_Traktat_Jana_z_Holesova.jpg.29.1.2013
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:2_St%C3%A8le_portant_l%E2%80%99inscription_de_Seikilos.jpg.29.1.2013
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Seikilova_p%C3%ADse%C5%88.29.1.2013
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Hospodine_pomiluj_ny.29.1.2013
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Svat%C3%BD_V%C3%Aiclave_v%C3%Aqvodo_%C4%8Desk%C3%A9_zem%C4%9B.29.1.2013
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Kdo%C5%BE_s%C3%BA_Bo%C5%BE%C3%AD_bojov%C3%ADci.29.1.2013
- http://www.google.cz/search?hl=cs&site=img&tbm=isch&source=hp&biw=1478&bih=833&q=svat%C3%BD+v%C3%Aiclave+v%C3%Aqvodo+%C4%8Desk%C3%A9+zem%C4%9B&ok=Svat%C3%BD+v%C3%Aiclave&gs_l=img.12..0l2joi24l8.1655296.1663173.0.1669424.13.8.0.5.5.0.105.584.7j1.8.0...0.0...1ac.1.2.img.E_MNBrewoul#imgrc=g34-ZxNHd6HY_M%3A%3BOILNoc8drAKVnM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.infolia.cz%252Fclanky%252F4088a7.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.infolia.cz%252Ffalsovy-pohlednice-v-zeskych-dejin-r-16-c-4088-tisk%3B365%3B556.29.1.2013
- http://www.google.cz/search?hl=cs&site=img&tbm=isch&source=hp&biw=1478&bih=833&q=kto%C5%BE+s%C3%BA+bo%C5%BE%C3%AD+bojov%C3%ADci&ok=Kto%C5%BE+s%C3%BA&gs_l=img.1.0.0i24l4.37.6842.0.9481.8.6.0.2.2.0.86.384.5.5.0...0.0...1ac.1.2.img.PFI6ho-BFic#imgrc=cBKmV4Ukx8WVpM%3A%3BHD2Mt4beQz9UaM%3Bhttp%253A%252F%252Ffi.ytimg.com%252Fvi%252FfelskCac9wSI%252Fo.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.kompalakay.com%252Findex.php%253Ftag%253DKdo%2525C5%2525BE%252520s%2525C3%2525BA%252520bo%2525C5%2525BE%2525C3%2525AD%252520bojov%C3%2525ADci%3B480%3B360.29.1.2013
- http://cs.wikisource.org/wiki/D%C4%9Bjiny_hudby_v_%C4%8Cech%C3%A1ch_a_na_Morav%C4%9B/Doba_Karlova.29.1.2013
- http://www.google.cz/search?hl=cs&site=img&tbm=isch&source=hp&biw=1478&bih=833&q=Gotick%C3%A9+milostn%C3%A9+p%C3%ADsn%C4%9B&ok=Gotick%C3%A9+milostn%C3%A9+p%C3%ADsn%C4%9B&gs_l=img.12..1602213.1612098.0.1613974.24.9.0.15.1.0.133.950.5j4.9.0...0.0...1ac.1.2.img.vjdxlTxRVcs#imgrc=9zkb7eZAgmyJ-M%3A%3BXyXmTr6eWqJcVM%3Bhttp%253A%252F%252Fmladazena.maminka.cz%252Ffassets%252Fmlada-zena%252Fmoje-psychologie%252Flicidla450.gif%3Bhttp%253A%252F%252Fmladazena.maminka.cz%252Fscripts%252Fdetail.php%253Fid%253D348862%3B450%3B6660.29.1.2013
- http://www.google.cz/search?hl=cs&site=img&tbm=isch&source=hp&biw=1478&bih=833&q=Gotick%C3%A9+milostn%C3%A9+p%C3%ADsn%C4%9B&ok=Gotick%C3%A9+milostn%C3%A9+p%C3%ADsn%C4%9B&gs_l=img.12..1602213.1612098.0.1613974.24.9.0.15.1.0.133.950.5j4.9.0...0.0...1ac.1.2.img.vjdxlTxRVcs#hl=cs&tbm=isch&sa=1&q=Ema+Destinnov%C3%A1&ok=Ema+Destinnov%C3%A1&gs_l=img.12..0j0i24l3.2250394.2255070.0.2257798.14.8.0.6.6.0.170.868.5j3.8.0...0.0...1c.1.2.img.ii4MLKsjDUa&bav=on.2.or_r_gc_r_pw_r_qf.&bvm=bv.41934586.d.Yms&fp=3a7cc30f1bfdd4d3&biw=1478&bih=833&imgrc=D65ZXOxAVMB_cM%3A%3BL59rOLymNrt1M%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.scena.cz%252Ffota%252Fdb%252Fcas3r1125137.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fscena.cz%252Findex.php%253F
- http://www.google.cz/search?hl=cs&site=img&tbm=isch&source=hp&biw=1478&bih=833&q=Gotick%C3%A9+milostn%C3%A9+p%C3%ADsn%C4%9B&ok=Gotick%C3%A9+milostn%C3%A9+p%C3%ADsn%C4%9B&gs_l=img.12..1602213.1612098.0.1613974.24.9.0.15.1.0.133.950.5j4.9.0...0.0...1ac.1.2.img.vjdxlTxRVcs#hl=cs&tbm=isch&sa=1&q=Franz+Schubert+Pstruh&ok=Franz+Schubert+Pstruh&gs_l=img.12..0i24l2.5197.34584.5.38244.22.12.0.10.10.0.102.1002.11j1.12.0...0.0...1c.1.2.img.6Rm9QxXIsjg&bav=on.2.or_r_gc_r_pw_r_qf.&bvm=bv.41934586.bs.1.d.Yms&fp=7355188911f4d765&biw=1478&bih=833&imgrc=EZOyp5RYovNkkM%3A%3B6jWmrcK8eOD3xM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.radioservis-as.cz%252Farchiv05%252F2505%252Fimages%252F25_10.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.radioservis-as.cz%252Farchiv05%252F2505%252F25tipy1.htm%3B158%3B220.29.1.2013

